

Царква ў гонар Казанскай іконы Маці Божай (в. Беражна, на могілках)

Пабудавана ў 2-й палавіне 19 ст. з цэглы і бутавага камяню.

Помнік архітэктуры рэтраспектыўна-рускага стылю. 3-часткавую падоўжна-восевую кампазіцыю складаюць узнятыя на высокі цокаль 3-ярусная (васьмярык на 2 чацверыхах) званіца, прамавугольная ў плане малітоўная зала і апсіда з бакавымі рызніцамі. Званіца завершана цыбулепадобным купалам, 2-схільны дах асноўнага аб'ёма — паўсферычным купалам на 8-гранным светлавым барабане і вуглавымі меншага памеру.

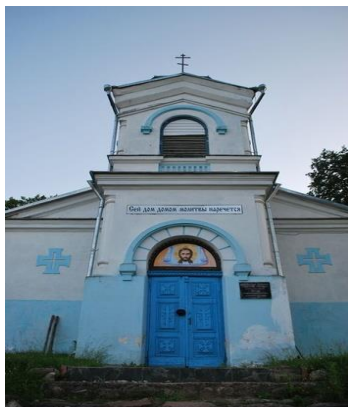

Атынкаваныя пабеленыя фасады і грані званіцы расчлянёны строенымі і адзіночнымі броўкамі нішамі. У дэкоры выкарыстаны крыжыніцы, вуглавыя калонкі, буйнапрафіляваныя карнізы. У інтэр'еры адкрыты 8-гранны барабан, абапёрты праз ветразевыя скляпенні на 4 слупы.

Купцы, якія плавалі на караблях па рацэ Нёман, нярэдка спыняліся, па захаваных звестках, на прыстані ў в.Беражна. У другой палове XIX стагоддзя на грошы, якія выдзелілі гэтыя купцы, і была пабудавана прыгожая царква з цэглы і бутавага каменю ў выглядзе крыжа. Пасля купцы рабілі багатыя ўклады ў храм царкоўным начыннем, абразамі, праваслаўнымі кнігамі.

У савецкі час царква была разрабавана і прыйшла ў крайняе запусценне.

У 2003 г. храм быў адноўлены і асвечаны.

БІБЛІЯГРАФІЯ

1. Пятросава, А. Ю. Збор помнікаў гісторыі і культуры Беларусі : Гродзенская вобласць. Казанская царква / — Мн. : “Бел. Сав. Энцыкл.”. — 1986. — С. 210.
2. Кулагін, А. Казанская царква ў в. Беражна / А. Кулагін // Эклектыка. — Мн. : Ураджай. — 2000. — С. 49—50.
3. Царква ў гонар Казанскай іконы Маці Божай // Праваслаўныя храмы Беларусі : энцыкл. даведнік. — Мн. : БелЭн. — 2007. — С. 45.
4. Свята — Казанская царква на могілках заходняй ускраіны в. Беражна // Памяць : Карэліцкі раён. — Мн. : “Ураджай”. — 2000. — С. 550.

Касцёл Ганны (*агр. Варонча*)

Касцёл св. Ганны ў Варончы — помнік архітэктуры класіцызму. Пабудаваны ў 1809 г. (паводле іншых звестак — у 1773, 1781 г.) апошнім навагрудскім ваяводам Юзафам Несялоўскім (пахаваны ў крыпце касцёла ў 1816 г., пазней труна перанесена ў капліцу ў Сэрвач). Верагодна, будаўніцтва касцёла звязана з існаваннем тут езуіцкай місіі ў 1749—1773 гг. (калонія

наваградская) і першыя даты звязаны з пабудовай папярэдняга касцёла. Асвячоны віленскім біскупам Ігнаціем Масальскім у прысутнасці 2 вікарыяў; налічваў на 1912 г. каля 3 тыс. парафіян. Пры касцёле была 2-павярховая мураваная плябанія. У касцёле быў хрышчоны Ян Чачот. Побач з касцёлам пахаваны дзяды і бацькі славутага фатографа Яна Булгака (магілы захаваліся).

У сілуэце мураванага храма дамінуюць дзве 3-ярусныя купальныя вежы з паўцыркульнымі праёмамі і 3-вугольным франтонам па цэнтры.

Галоўны фасад вылучаны прысценным дарычным 6-калонным порцікам з антаблементам, аздоблены рустам, прарэзаны паўцыркульнымі аконнымі праёмамі, бакавыя фасады — стральчатымі, бакавыя паўкруглыя каплічкі — лучковымі і круглымі вокнамі. У інтэр'еры часткова зберагліся цыліндрычныя скляпенні з распалубкамі, што перакрываюць 3 нефы, у алтарнай частцы — насценная размалёўка ў выглядзе архітэктурных куліс.

БІБЛІАГРАФІЯ

1. Помнікі архітэктуры класіцызму//Культура Беларусі. Т. 2 : рэдкал. : Т. У. Бялова. — Мн. : Беларус. Энцыкл. імя П. П. Броўкі, 2011. — С. 212.
2. Жэбрак, П. У. Дзень святой Ганны ў Варончы : пра парафіяльны адпуст ва ўспамін апякункі парафіі св. Ганны і асвяшчэнне алтарнай наставы храма касцёла св. Ганны. — Польша (Карэліцкі раён). — 2010. — 14 жніўня. — С. 10.
3. Касцёл у в. Варонча. — Польша (Карэліцкі раён). — 1994. — 29 кастр. — С. 2.
4. Кулагін, А. М. Каталіцкія храмы на Беларусі : энцыкл. даведнік / маст. І. І. Бокі. — Мн. : Беларус. Энцыкл., 2000. — С. 21—22.
5. Культура Беларусі : энцыклапедыя. Т. 2. / рэдкал. : Т. У. Бялова. — Мн. : Беларус. Энцыкл. імя П. Броўкі, 2011. — С. 211.
6. Помнік архітэктуры класіцызму — касцёл Ганны ў агр. Варонча // Памяць : Карэліцкі раён. — Мн. : “Ураджай”, 2000. — С. 559.
7. Пятросава, А. Ю. Касцёл Ганны / Збор помнікаў гісторыі і культуры Беларусі : Гродзенская вобласць. — Мн. : Беларус. Энцыкл. імя П. Броўкі, 1986. — С. 211.

8. Казловіч, М. У санктуарыі жыцця : касцёл святой Ганны ў в. Варонча / Марына Казловіч. — Польша (Карэліцкі раён). — 2019. — 23 лютага. — С. 3.

9. Республика Беларусь : энциклопедия : в 6 т. Т. 2 / Редкол. : Г. П. Пашков и др. — Мн. : Беларус. Энцыкл., 2006. — С. 813.

10. Праваслаўныя храмы Беларусі : энцыкл. Давед./ А. М. Кулагін. — Мн. : Беларус. Энцыкл., 2007. — С. 619.

ЦАРКВА УШЭСЦЯ **(в. Вялікая Мядзвядка, на могілках)**

Пабудавана ў 19 ст. з дрэва. Помнік народнага дойлідства. Працяглы прамавугольны ў плане зруб, накрыты 2-схільным дахам. Фронтон даху на галоўным фасадзе прарэзаны 1-яруснай чацверыковай званіцай, 4-схільнае пакрыццё якой завершана макаўкай.

Такой жа макаўкай завершаны вільчык вальмы над алтарнай чысткай.

Плоскасныя бакавыя фасады сіметрычна расчлянёны арачнымі аконнымі праёмамі і брускамі-сцяжкамі ў прасценках. Плоскасць галоўнага фасада поясам-адлівам расчлянёна на 2 ярусы, 1-ы з якіх прарэзаны шырокім прамавугольным уваходным праёмам, 2-і — паўкруглай люкарнай. У малітоўнай зале перагародкай вылучаны вузкі прытвор, бакавая лесвіца якога вядзе на хоры.

БІБЛІЯГРАФІЯ

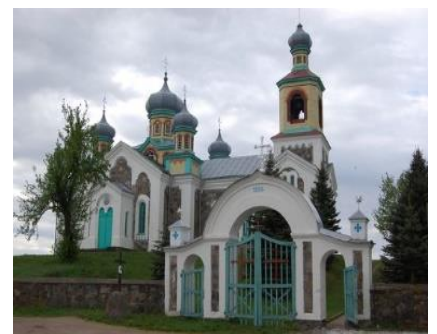
1. Культура Беларусі : энцыклапедыя. Т. 2 / рэдкал. : Т. У. Бялова. — Мн. : Беларус. Энцыкл. Імя П. Броўкі. — 2011. — С. 448.
2. Кулагін, А. М. Праваслаўныя храмы Беларусі : энцыкл. даведнік / А. М. Кулагін. — Мн., Беларус. Энцыкл., 2007. — С. 653.
3. Пятросава, А. Ю. Царква Ушэсця // Збор помнікаў гісторыі і культуры Беларусі : Гродзенская вобласць. — Мн. : Беларус. Энцыкл. Імя П. Броўкі. — 1986. — С. 211.
4. Памяць : Карэліцкі раён. — Мн. : “Ураджай”. — 2000. — С. 557.
5. Януш, О. Река, наполненная жизнью / Оксана Януш. — Полымя. — 2019. — 5 чэрвеня. — С. 4.

Царква ў гонар Пакрова Прасвятой Багародзіцы (в. Турэц)

Турэцкая Пакроўская царква, помнік рэтраспектыўна-рускага стылю. Пабудавана ў 1888 годзе з бутавлага каменю і цэглы. У плане ўяўляе сабой традыцыйную 4-часткавую схему (званіца, трапезная, асноўны 3-нефавы аб’ём у выглядзе крыжа і апсіды). У архітэктуры храма выкарыстаны элементы і формы старажытна-рускага дойлідства. Маляўнічы сілуэт будынка фарміруе 5-купалле над асноўным 2-ярусным аб’ёмам і цыбулепадобная галоўка над 2-яруснай (васьмярык на чацверыку) званіцай. Два бакавыя ўваходы арганізаваны праз нізкія прамавугольныя ў плане прытворы пад 2-схільнымі пакрыццямі і парталамі з вісячымі аркамі. Галоўны ўваход вылучаны рызалітам з арачным парталам. Архітэктурна-дэкаратыўны эффект храма ствараецца спалучэннем паліхромнай бутавай муроўкі сцен з атынкаванымі элементамі дэкору: вуглавымі шырокімі лапаткамі, тонкапрафіляванымі карнізамі, аркатурнымі фрызамі, фігурнымі ліштвамі высокіх арачных аконных праёмаў.

У атынкаваную малітоўную залу шырокімі арачнымі прасветамі адкрываюцца трапезная, бакавыя прыдзелы і апсіда, вылучаная драўляным пазалочаным 3-ярусным іканастасам і бакавымі ківотамі ў рэтраспектыўна-барочным стылю. Плоскую столь і бэлькі сяродкрыжжа падтрымліваюць 4 слупы і вуглавыя ўскосы. Столь і фрыз уздоўж яе пакрыты арнаментальнай размалёўкай. Абразы: «Маці Божая Чанстахоўская» (мяжа 18 — 19 ст.), «Маці Божая Апека» (1834, падпісны), «Спас Пантакратар» (канец 18 ст.).

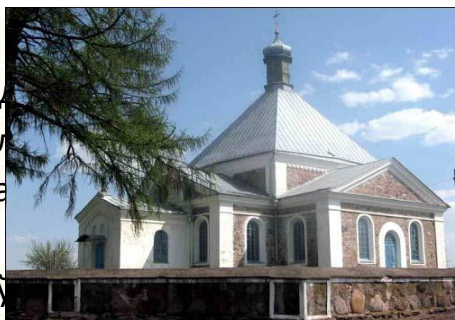
БІБЛІЯГРАФІЯ

1. Архітэктура Беларусі: энцыкл. даведнік / Пад рэд. А. А. Воінава і інш. — Мн., 1993. — С. 470.
2. Архітэктура Беларусі : нарысы эвалюцыі ва ўсходнеславян. І еўрап. Кантэксце. У 4 т. Т. 3, кн. 2. Другая палова 19 — пач. 20 ст. / Лакотка і інш. — Мн. : Беларус. Навука, 2007. — С. 181.
3. Дулеба, Г. Праваслаўныя цэрквы і прыходы Карэліччыны : з гісторыі праваслаўнай канфесіі на Гродзеншчыне / Ганна Дулеба. — Польша (Карэліцкі раён). — 2006. — 4 лістапада. — С. 5.
4. Збор помнікаў гісторыі і культуры Беларусі : Гродзенская вобласць / Рэд. Кал. : С. В. Марцэлеў і інш. — Мн. : БелСЭ, 1986. — С. 223—224.

5. Кулагін, А. М. Праваслаўныя храмы Беларусі : энцыкл. даведнік / А. М. Кулагін. — Мн.: Беларус. Энцыкл., 2007. — С. 653.
6. Кошур, С. Як будавалі царкву ў Турцы / Святлана Кошур. — Польша (Карэліцкі раён). — 2000. — 15 ліпеня. — С. 4.
7. Кулагін, А. Праваслаўныя храмы Беларусі / А. М. Кулагін. — Мн.: Беларус. Энцыкл., 2007. — С. 398—399.
8. Ламан, Н. А. Источник духовности, надежды, веры и религии : 125 лет со дня освещения каменного здания Турецкой Покровской церкви Н. А. Ламан. — Польша (Кореличский район). — 2013. — 30 кастрычніка. — С. 5.
9. Міхайлава, І. Сустрэчы ў старажытным храме : сустрэча з настояцелем храма Пакрова Прасвятой Багародзіцы в. Турэц айцом Аляксандрам / Іна Міхайлава. — Польша. — 2008. — 13 лютага. — С. 5.
10. Мэта ў нас адна : гутарка з айцом Леанідам, старшынёй турэцкай дваццаткі, свяшчэннікам Турэцкай Праваслаўнай царквы. — Польша (Карэліцкі раён). — 1989. — 14 студзеня. — С. 4.
11. Памяць : гіст. – дак. хроніка Карэліцкага р – на. — Мн. : Ураджай, 2000. — С. 550—551.
12. Свята — Пакроўская царква (фота) // Хрысціянскія храмы Беларусі на фотаздымках Яна Балзункевіча. Пачатак 20 – га стагоддзя. — Мн. : Ураджай, 2001. — С. 160.
13. Смалянка, Г. Вялікая падзея Вялікай Святыні / Галіна Смалянка // Польша (Карэліцкі раён). — 2018. — 24 кастрычніка. — С. 1,3. Да 130 – годдзя царквы.
14. Турецкая Свято — Покровская церковь : Памятник архитектуры ретроспективно – русского стиля в д. Турец // Туристские регионы Беларуси / под общ. Ред. И. И. Пирожника. — Мн.: Беларус. Энцыкл., 2008. — С. 345—346.
15. Царква ў імя святога прарока Іліі : прыпісана да Пакроўскай царквы в. Турэц / Кулагін, А. М. Праваслаўныя храмы Беларусі : энцыкл. даведнік / А. М. Кулагін. — Мн. : Беларус. Энцыкл., 2007. — С. 398.
16. Смалянка, Г. Музычныя вечары ў Мірскім замку, лепшыя аратыя раёна, юбілей царквы : пра царкву Пакрова Прасвятой Багародзіцы ў агр. Турэц. — Польша. — 2019. — 4 мая. — С. 6.

Пабуд
драўл
Горва

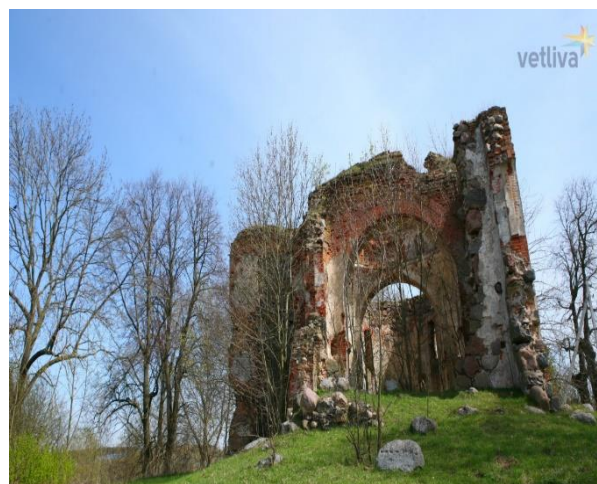
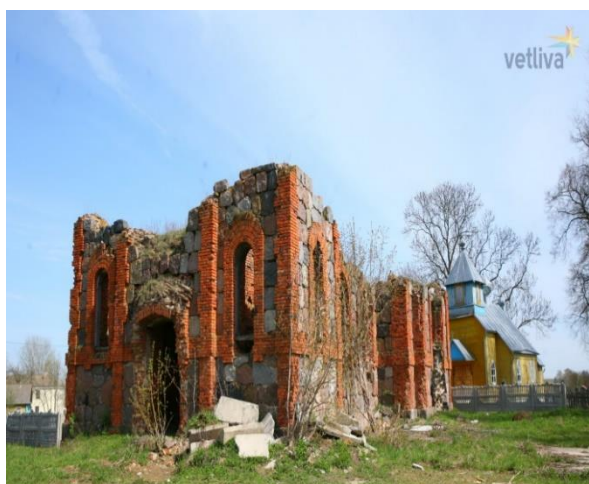
Прэмічы.
Пярэдні
столінай
ці Божая
даўнічы

1. Збор помнікаў гісторыі і культуры Беларусі : Гродзенская вобласць / Рэд. Кал. : С. В. Марцэлеў і інш. — Мн. : БелСЭ, 1986. — С. 226.
2. Памяць : гіст. – дак. хроніка Карэліцкага раёна. — Мн. : Ураджай, 2000. — С. 551.
3. Праваслаўныя храмы Беларусі : энцыкл. даведнік. — Мн. : БелЭн. — 2007. — С. 613.
4. Сачыўка, П. 130 гадоў спаўняецца Ярэміцкай царкве / Пётр Сачыўка. — Палымя (Карэліцкі раён). — 1997. — 19 красавіка. — С. 4.

5. Януш, О. Река, наполненная жизнью / Оксана Януш. — Польша. — 2019. — 5 июня. — С. 4.
5. Свята — Ушэсцеўская царква (фота) // Хрысціянскія храмы Беларусі на фотаздымках Яна Балзункевіча. Пачатак 20 — га стагоддзя. — Мн. : Ураджай, 2001. — С. 17.
6. Федаркевіч, Н. Фэст у Ярэмічах : аб святкаванні Ўзнясення Гасподняга ў Ярэміцкай царкве. — Польша (Карэліцкі раён). — 2006. — 14 чэрвеня. — С. 3.
7. Казловіч, М. За натхненнем — у Ярэмічы : царква Ўшэсця Гасподняга / Марына Казловіч. — Польша. — 2019. — 10 студзеня. — С. 5.

Свята — Троіцкая прыходская царква ***(в. Беразавец)***

Час яе пабудовы невядомы, але ў 1863 г. капітальна перабудавана на ўрадавыя сродкі (не захавалася). Адасоблена была пастаўлена званіца на 5 званоў. У 1889 г. з драўлянага бруса пабудавана царкоўна прыходская школа. Драўляны храм на падмурку быў вырашаны ў плане працяглым крыжам з купалам на барабане над гонтавым дахам. Абшытыя цёсам фасады члянiліся адным радом вокан і 3

дзвярыма. Унутры апсіды вылучаў драўляны пабелены і пазалочаны 1 – ярусны іканастас на 7 абразоў. У 1899 г. у в. Беразавец замест драўлянага ўзводзіцца мураваны храм у рэтраспектыўна – рускім стылі. Над бляшаным дахам асноўнага аб’ёму ўзвышаўся светлавы на 12 вокан купальны барабан, над шатром званіцы – макаўка. Выкладзеныя з часанага каменю фасады чляніліся 10 вялікімі вокнамі і 3 дзвярыма.

Ад Траецкай царквы захаваліся толькі руіны, па якіх можна зараз толькі гадаць, як гэты храм выглядаў раней. І толькі дзякуючы стараннасці мясцовых жыхароў разваліны гэтага храма захаваліся да нашых дзён у дастаткова прымальным выглядзе.

БІБЛІЯГРАФІЯ

1. Кулагін, А. М. Праваслаўныя храмы Беларусі : энцыкл. Даведнік / А. М. Кулагін. —Мн., 2007. — С. 454.
2. Памяць : Гіст. — дак. хроніка Карэліцкага раёна. — Мн. : Ураджай, 2000. — С. 551.
3. Януш, О. На берегах Сервечи зарождается история. — Польша. — 2019. — 12 января. — С. 4.

Царква ў гонар Усіх Святых

(в. Дольная Рута)

Царква ў гонар Усіх Святых, в. Дольная Рута, Карэліцкі раён. Яшчэ больш самабытна праблема сінтэзу традыцыйнага тыпу храма і формаўтвараючага пачатку канструкцый, які ўжо ў XX ст. разумелі і як паўнаважны элемент эстэтызацыі, выявілася ў праваслаўным будаўніцтве. Яскравым прыкладам удалай стылізацыі візантыйскіх форм і рацыянальнага выкарыстання якасцей новых матэрыялаў можа служыць царква ў в. Дольная Рута Карэліцкага раёна. Гэта вельмі цэльны па задуме помнік доўгавечнага, царква Усіх Святых, пабудаваны ў 1935 г. Тут канструктыўная логіка прататыпу з'явілася асновай прасторавай кампазіцыі. У той жа час мастацкі вобраз храма сфарміраваны на падставе чыстых пласкасных аб'ёмаў, якія ствараюць дынамічную ўзаемасувязь паасобных проста чытаемых форм.

Аднанефавая, зальнага тыпу бажніца перакрытая вальмавай страхою з цыбулепадобным шматгранным купалам на васьмерыку. Над бабінцам – аднаярусная званіца з шатровым завяршэннем, ушчыльную да якога прыстаўленыя яшчэ чатыры дэкаратыўныя купалкі-макаўкі. Такая трактоўка артадаксальнага «пяціглавія», перанесенага з асноўнага аб'ёму на званіцу, зусім не традыцыйная. Аднак руплівая прапрацоўка пучка макавак рэзка кантрастуе з простымі кубічнымі аб'ёмамі ўсяе царквы, ствараючы сваеасаблівы кантрапунктны рытм, прымушаючы прастору гусцець, расцягвацца, вібраваць, ствараючы іерархічную сістэму фокусаў і субдамінантаў. Да бабінца прымкнуты двухкалонны, мініяцюрны ў візуальным успрыманні порцік, які акцэнтуюе галоўны ўваход у храм.

Шырока вынесеныя прыступкі лесвіцы, моцна вынесены порцік ствараюць даволі самастойны модуль, пранікаючы ў атачаючае асяроддзе. Гэта сведчыць пра новыя ўзаемаадносіны архітэктурнага аб'екта з натуральным атачэннем. Пры жорсткай ўзаемасувязі элементаў будынку тут прасочваецца памкненне да «ўцягвання» ў іх знешняй прасторы. Сцены царквы Усіх Святых прарэзаныя высокімі і шырокімі аконнымі затворамі (першапачаткова прамавугольнымі) ў асноўным аб'ёме і некалькі меншымі ў сценах бабінца. Шырокія паўцыркульныя праёмы пяцігалавай званіцы падкрэсліваюць не толькі яе лёгкасць, якая супрацьпастаўленая ўсяму будынку, але і яе абсалютнае дамінаванне ў выглядзе царквы, настойваючы на асаблівасцях культавых традыцый праваслаў'я.

Царква ў Дольнай Руце – характэрны помнік культавага доўгавечнага, які ўяўляе сабою сінтэз традыцыйных уяўленняў і новай пластычнай мовы канструктывізму.

БІБЛІЯГРАФІЯ

1. Збор помнікаў гісторыі і культуры Беларусі. Гродзенская вобласць / Рэд. Кал. : С. В. Марцэлеў і інш. — Мн. : БелСЭ, 1986. — С. 212.
2. Кулагін, А. М. Эклékтыка. Архітэктура Беларусі другой паловы 19 — пач. 10 ст. / А. М. Кулагін. — Мн., Ураджай, 2000. — С. 75—76.
3. Кулагін, А. М. Праваслаўныя храмы Беларусі : энцыкл. Даведнік / А. М. Кулагін. — Мн. : Бел. Энцыкл., 2007. — С. 150.
4. Памяць : Гіст. — дакум. Хроніка Карэліцкага раёна. — Мн., Ураджай, 2000. — С. 553.
5. Казловіч, М. Калі душа ў дарозе / Марына Казловіч. — Палымя. — 2019. — 27 красавіка. — С. 5.

Свята – Георгіеўская царква

(г. п. Мір, на могілках)

Пабудавана ў 1910 г. з цэглы. Прыпісная да Троіцкай царквы.

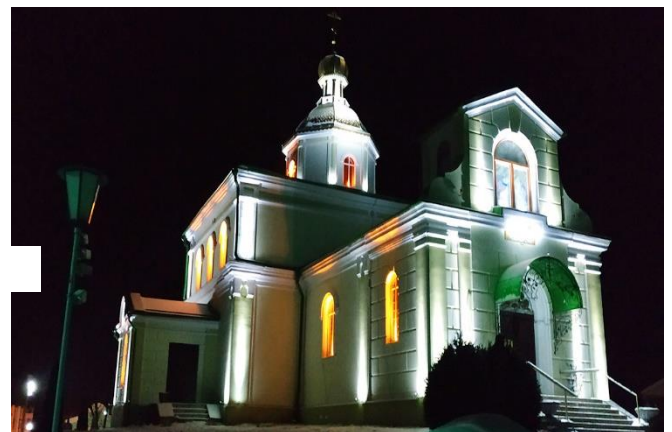
Помнік архітэктуры рэтраспектыўна-рускага стылю. Вырашана кубападобным аб'ёмам, да якога далучаюцца прамавугольныя ў плане апсіда і прытвор. Шатровы дах завершаны 4-гранным драўляным барабанам з макаўкай, прытвор — шчытом з 2 арачнымі праёмамі. Уваход вырашаны арачным праёмам у кілепадобным абрамленні. Фасады прарэзаны арачнымі аконнымі праёмамі з броўкамі, крапаваны нішамі, дэкарыраваны рэльефнымі крыжамі.

БІБЛІАГРАФІЯ

1. Кулагін, А. М. Праваслаўныя храмы Беларусі : энцыкл. Даведнік / А. М. Кулагін. — Мн. : Беларус. Энцыкл., 2007. — С. 653.
2. Памяць : Гіст. — дакум. Хроніка Карэліцкага раёна. — Мн., Ураджай, 2000. — С. 550.

Царква Пятра і Паўла (г.п.Карэлічы)

Пабудавана ў 1866 г. з

раўлян

царкоўнапрыходская школа. Помнік архітэктуры рэтраспектыўна-рускага стылю. Аб'ёмна-прасторавая кампазіцыя 3-часткавая: прамавугольная ў плане трапезная са званіцай над ёй, кубападобны аб'ём малітоўнай залы з бакавымі прыдзелямі, паўкруглая апсіда з рызніцамі. Асноўны 2-ярусны аб'ём накрыты пакатым 4-схільным дахам і завершаны 8-гранным светлавым барабанам з гранёным сферычным купалам і макаўкай. Фасады дэкарыраваны вуглавым рустам, пілястрамі, прафіляваным карнізам, філёнгамі, ліштвямі арачных аконных праёмаў. Галоўны і бакавыя ўваходы вырашаны арачнымі парталамі. У інтэр'еры дамінуе цэнтральная зала з прасторай светлага барабана, які падтрымліваюць 4 калоны і ветразевыя скляпенні. Апсіда вылучана драўляным іканастасам. У трапезнай лесвіца на званіцу. Абразы 18 ст. «Маці Божая Адзігітрыя» і «Пакроў».

БІБЛІАГРАФІЯ

1. Биба, Г. Воскресная школа для прихожан : действует при храме Святых апостолов Петра и Павла/ Галина Биба. — Польша (Кореличский район). — 2009. — 26 снежня. — С. 10.
2. Жебрак, П. Возрождая церковные традиции славян : про паломничество прихожан в Свято – Елисейский Лавришевский монастырь / Пётр Жебрак. — Польша (Кореличский район). — 2011. — 17 августа. — С. 2.
3. Збор помнікаў гісторыі і культуры Беларусі : Гродзенская вобласць / Рэд. Кал. : С. В. Марцэлеў і інш. — Мн. : БелСЭ, 1986. — С. 209.
4. Туристские регионы Беларуси / Г. П. Пашков и др. . — М. : Беларус.Энцыкл. імя П. Броўкі, 2008. — С. 308.
5. Кошур, С. 3 гісторыі царквы ў Карэлічах / Святлана Кошур. — Польша (Карэліцкі раён). — 2013. — 27 сакавіка. — С. 5.
6. Маеўскі, С. На аснове дабрачыннасці : пра стварэнне сястрыцтва / С. Маеўскі. — Польша. — 2002. — 17 красавіка. — С. 5.
7. Памяць : гіст. — дакум. Хроніка Карэліцкага раёна. — Мн. : Ураджай, 2000. — С. 550.
8. Передвижной храм появился в Кореличском благочинии. — Польша (Кореличский район). — 2011. — 30 апреля. — С. 10.
9. Праваслаўныя храмы Беларусі: энцыклапедычны даведнік / А. М. Кулагін; [рэдакцыйны савет: Г. П. Пашкоў, Л. В. Календа]. — Мінск: Беларус. Энцыкл., 2007. — С. 194.
10. Свята — Петра — Паўлаўская царква г. п. Карэлічы / Хрысціянскія храмы Беларусі на фотаздымках Яна Балзункевіча. — Мн. : Ураджай, 2001. — С. 89.

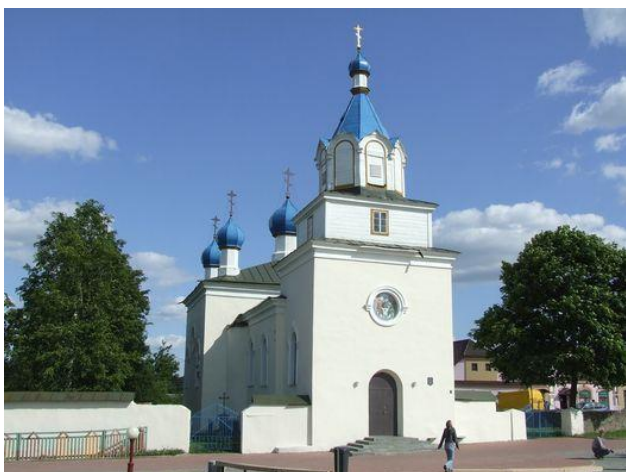
11. Смалянка, Г. Урокі дабрыні, спагады, міласэрнасці. Школа “Міласэрнасць” для падлеткаў 12 – 17 гадоў / Галіна Смалянка. — Польша (Карэліцкі раён). — 2009. — С. 2.

12. Татаринов, Ю. Города Беларуси. — Мн. : Смэлток, 2009. — С. 137 — 138.

13. Цигель, М. Общее дело во спасение души / Максим Цигель. — Польша. — 1012. — 12 октября. — С. 5.

Свята-Троіцкая царква (г.п.Мір)

Помнік архітэктуры 16-19 стагоддзяў. Пабудавана ў г. п. Мір (Карэліцкі раён) паміж 1533-1550 гадамі як царква базільянскага манастыра, перабудавана пасля пажару 1865 года ў рэтраспектыўна-рускім стылі.

Мураваны 5-купальны храм падоўжана-восевай кампазіцыі ўключае амаль квадратны ў плане асноўны аб’ём, паўкруглую апсіды з рызніцай і прамавугольны бабінец, да якога ў 1870-я гады прыбудавана 3-ярусная вежа-званіца (васьмярык на 2 чацьверыхах) з мураваным 1-м, драўлянымі 2-м і 3-м ярусамі, завершаная 8-гранным шатровым дахам з галоўкай на глухім барабане. Да пабудовы 1870-х гадоў адносяцца і 5

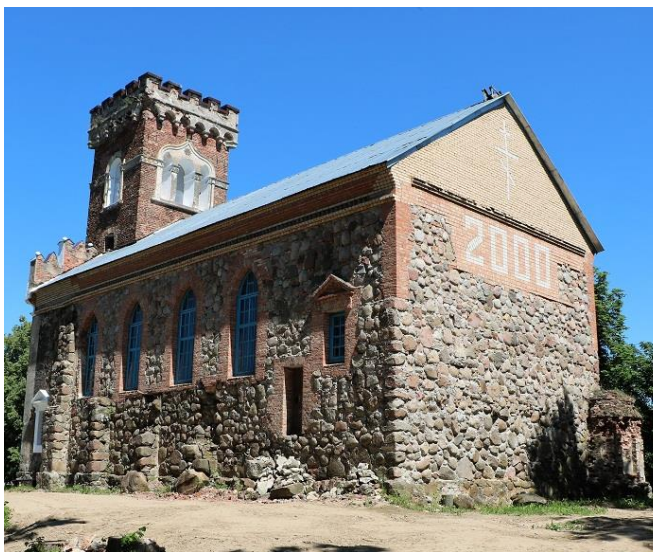
несапраўдных купалоў над асноўным аб'ёмам. Асноўны аб'ём накрыты 4-схільным дахам і мае ў завяршэнні дэкаратыўнае 5-галоўе. Апсіда накрыта паўавальным, бабінец – 2-схільным дахамі. Вокны круглыя і прамавугольныя з арачнымі завяршэннямі. Царква дзейнічае. Помнік рэспубліканскага значэння.

БІБЛІАГРАФІЯ

1. Жебрак, П. Мирская святыня : про богослужения в честь Почаевской иконы Божьей матери, которые прошли в обновлённом после ремонта храме Святой Троицы в г. п. Мир / Пётр Жебрак. — Польша (Кореличский район). — 2010. — 7 августа. — С. 11.
2. Кулагін, А. М. Эклэтыка. Архітэктура Беларусі другой паловы 19 ст. — пач. 20 ст. — Мн. : Ураджай, 2000. — С. 67—68.
3. Лукашевич, П. День Святой Троицы. Пятидесятница : храм Святой Живоначальной Троицы в г. п. Мир / Павел Лукашевич. — Польша (Кореличский район). — 2015. — С. 11.
4. Памяць : Гіст. – дак. хроніка Карэліцкага раёна. — Мн. : Ураджай, 2000. — С. 549.
5. Праваслаўныя храмы Беларусі : энцыклапедычны даведнік / А. М. Кулагін; [рэдакцыйны савет: Г. П. Пашкоў, Л. В. Календа]. - Мінск: Бел. Энцыкл., 2007. —С. 280.
6. Туристические регионы Беларуси / под общ. Ред. И. И. Пирожника. — Мн. : Беларус. Энцыкл. імя П. Броўкі, 2008. — С. 317.

Царква ў імя Святой велікамучаніцы Варвары (агр.Райца)

Была пабудавана ў 1817 годзе з цэглы і натуральнага каменя. Царква ў вёсцы Райца мае вельмі незвычайны вонкавы выгляд. Яна выглядае як маленькая сярэднявечная крэпасць. Хоць, відавочна, што ў пачатку 19-га

стагоддзя ніякіх абарончых функцый пры будаўніцтве ў яе ўжо не закладалася.

Збольшага, такі незвычайны для царквы знешні выгляд, тлумачыцца тым, што храм у вёсцы Райца першапачаткова будаваўся як касцёл, і, па сумяшчальніцтве, радавы магільны склеп у складзе дастаткова шырокага сядзібнага комплексу, які размяшчаўся ў вёсцы Райца. Пра гэты комплекс яшчэ будзе сказана далей. У 1863 годзе, пасля паражэння адпаведнага паўстання, храм у вёсцы Райца быў ператвораны ў Спаса-Праабражэнскую царкву. Падчас Першай Сусветнай Вайны царкоўныя званы і некаторыя іншыя каштоўнасці былі вывезены углыб Расеі.

Падчас Другой Сусветнай Вайны ў царкву трапіў снарад. Справа ў тым, што царква з'яўляецца высотнай дамінантай пасёлка, адпаведна па ёй магла прыстрэльвацца артылерыя. Пазней храм таксама падпалілі партызаны. У сярэдзіне 20-га стагоддзя савецкія ўлады прынялі рашэнне знесці паўразбураны будынак храма ў вёсцы Райца, які ўжо тады пуставаў без даху і перакрыццяў. У царкве было зроблена некалькі выбухаў, аднак масіўныя сцены з цэглы і натуральнага каменя, якія дасягаюць метравай таўшчыні, выстаялі, а канчаткова разбіраць храм так і не сталі. Храм проста пакінулі пуставаць і далей разбурацца пад дзеяннем часу.

У 2000 годзе была распачата рэстаўрацыя царквы ў вёсцы Райца. У 2003 годзе храм быў нанова асвечаны ў імя Святой Варбары. У ходзе ўсіх гэтых падзей царква ў вёсцы Райца нязначна перайначылася, у прыватнасці знікла скульптура Панны Марыі, якая ўпрыгожвала салідную вежу на галоўным фасадзе, з той жа вежы зніклі куранты і званы, былі знішчаны контрфорсы, што ўмацоўвалі бакавыя фасады. Рэстаўрацыя храма працягваецца. Аднак, яна вядзецца толькі сіламі малалікага прыходу храма, таму вельмі марудна. Тым не менш, у планах маецца поўнае аднаўленне гістарычнага аблічча царквы ў вёсцы Райца.

Сёе-тое ўжо зроблена, напрыклад, на выдатна адрэстаўраваным галоўным фасадзе царквы ў вёсцы Райца зноў размясціўся механічны гадзіннік. Аднак, на жаль, пры аднаўленні сцен храма выкарыстоўвалася толькі звычайная цэгла, замест натуральнага каменя, з якога пабудаваны ацалелыя фрагменты сцен, а дах стаў бляшаным, замест чарапічнага. Тым не менш, усё гэта вядома і звыкла для Беларусі, і тлумачыцца моцна абмежаванымі фінансавымі магчымасцямі рэстаўратараў. Але вось з'яўленне надпісу «2000» на адным з фасадаў будынка зусім нетыпова і незразумела. Такім чынам, да наступнага этапу рэканструкцыі, гістарычнае аблічча царквы ў вёсцы Райца прыкметна парушана. Хоць агульнага станоўчага ўражання падарожнікаў і турыстаў ад наведвання дадзенага храма гэты факт не мяняе.

Царква ў вёсцы Райца - гэта вельмі цікавая слаўтасць, важны архітэктурны помнік і аб'ект культурна-гістарычнай спадчыны Беларусі. Яна вельмі маляўніча размешчана на высокім пагорку, з якога адкрываецца выдатны від на вёску. Побач з царквой размешчана плябанія 19-га стагоддзя (г.зн. дом святара, царкоўная адміністрацыя і гаспадарчы двор) і дзве брамы, якія таксама былі пабудаваныя ў 19-ым стагоддзі. Пасля вайны, калі царква была разбурана, будынак плябаніі быў пераабсталяваны ў храм, у якім праходзілі службы. Цяпер гэты будынак таксама служыць прыходу царквы ў вёсцы Райца.

БІБЛІАГРАФІЯ

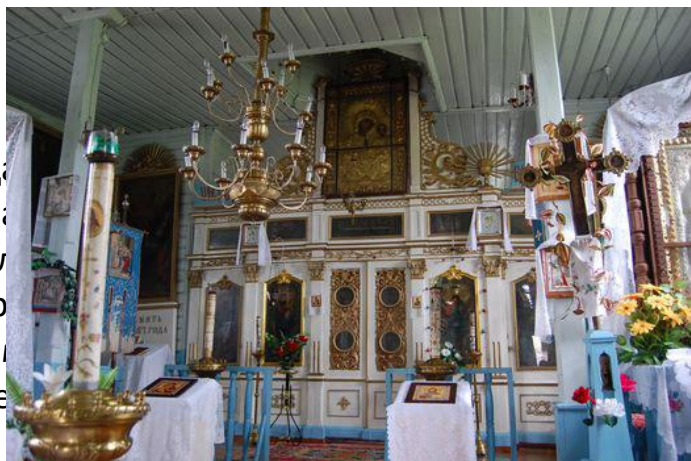
1. Антонава, Т. У Райцы зусім не рай, або што не дае спакою Аляксандру Саку / Таццяна Антонава — Звязда. — 1997. — 22 сакавіка. — С. 3.
2. Аркадьева, Н. Храм с 200 – летней историей / Наталья Аркадьева. — Гродненская правда. — 2016. — 12 февраля. — С. 11.
3. Аўчыннікава, А. “У Райцы на гары царква стаіць два вякі Райцы / Антаніна Аўчыннікава. — Польша (Карэліцкі раён). — 2017. — 4 лістапада. — С. 5.
4. Збор помнікаў гісторыі і культуры Беларусі. Гродзенская вобласць / Рэдкал. С. В. Марцэлеў і інш. — Мн. : БелСЭ, 1986. — С. 221.
5. Касцёл (пазней быў пераіменаваны ў Варварынскую царкву) // Хрысціянскія храмы Беларусі на фотаздымках Яна Балзункевіча. Пачатак 20 – га стагоддзя. — Мн. : Ураджай, 2001. — С. 143.

6. Колосовская, А. Н. Райцевский костёл / А. Н. Колосовская // Республика Беларусь : энцикл. В 6 т. Т. 6 / Редкол. Г. П. Пашков и др. — Мн. : Бел. энцикл. імя П. Броўкі, 2008. — С. 392.
7. Кулагін, А. М. Каталіцкія храмы на Беларусі : энцикл. даведнік / Маст. І. І. Бокі. — Мн. : БелЭн., 2000. — С. 131.
8. Кулагін, А. М. Эклэктыка. Архітэктура Беларусі другой паловы 19 – пач. 20 ст. — Мн. : Ураджай, 2000. — С. 139.
9. Кучук, К. У юбілей царквы закладуць памятную алею : да 200 – годдзя храма Святой велікамучаніцы Варвары / Караліна Кучук. — Польша (Карэліцкі раён). — 2017. — 29 красавіка. — С. 7.
10. Лейко, І. Яблычны звон над Райцай. — Польша (Карэліцкі раён). — 2018. — 22 жніўня. — С. 1,4.
11. Мухіна, Т. Дакрануцца да крыніцы цудоўнай. — Польша (Карэліцкі раён). — 2017. — 19 ліпеня. — С. 5.
12. Неприметные жемчужины Беларуси. — Вокруг света в Беларусь. — № 5. — С. 41—42.
13. Прысядзібная капліца — пахавальня ў в. Райца / Архітэктура Беларусі : нарысы эвалюцыі ва ўсходнеславян. І еўрап. Кантэксте. У 4 т. Т.3, кн. 2/ А. І. Лакотка і інш. — Мн. : Беларус. Навука, 2007. — С. 366—367.
14. Райцаўская Варварынская царква / Культура Беларусі : энцыклапедыя. Т. 6. — Мн. : Бел. энцикл. імя П. Броўкі, 2015. — С. 265.
15. Сак, А. Райцаўская царква : гісторыя і сучаснасць / Александр Сак. — Польша. — 2005. — 5 лютага. — С. 6.
16. Санчук, И. Живут с Богом и по его заповедям. — Польша. — 2014. — 6 верасня. — С. 5.
17. Кулагін, А. Праваслаўныя храмы Беларусі : энцикл. давед. / А. М. Кулагін. — Мн. : БелЭн, 2007. — С. 348.
18. Шишкир, А. Церковь Святой великомученицы Варвары / Алексей Шишкир. — Польша. — 2014. — 17 декабря. — С. 5.

Храм святых апосталаў Пятра і Паўла

(в. Вялікія Жухавічы)

невялікага прыдзела. Гарызантальна ашаляваныя сцены прарэзаны прамавугольнымі аконнымі праёмамі ў простых ліштвах.

У інтэр'еры 3-ярусны іканастас на 11 абразоў. Абразы 18 — 19 ст.: «Апосталы Фама і Іаан», «Святая Кацярына», фератрон «Маці Божая з дзіцем» і «Георгій Перамоганосец» (мяжа 18 - 19 ст.).

Побач з царквой у 19 ст. пастаўлена мураваная 2-ярусная званіца пад шатровым дахам, завершаным голоўкай на чацверыковым барабане (мела 4 званы).

БІБЛІАГРАФІЯ

1. Збор помнікаў гісторыі і культуры Беларусі. Гродзенская вобласць / Рэд. Кал. : С. В. Марцэлеў і інш. — Мн. : БелСЭ, 1986. — С. 212.
2. Памяць : Гіст. — дак. хроніка Карэліцкага раёна. — Мн. : Ураджай, 2000. — С. 553.
3. Праваслаўныя храмы Беларусі : энцыклапедычны даведнік / А. М. Кулагін; [рэдакцыйны савет: Г. П. Пашкоў, Л. В. Календа]. - Мінск: Бел. Энцыкл., 2007. — С. 101.
4. Януш, О. Река, наполненная жизнью / Оксана Януш. — Польша. — 2019. — 5 чэрвеня. — С. 4.

Царква Раства Іаана Прадцечы

(в. Малыя Жухавічы)

У цэнтры вёскі. Пабудавана ў 1782 г. з дрэва, перабудавана ў пачатку 20 ст. У 1882 г. пабудавана драўляная царкоўна-прыходская школа.

Помнік архітэктуры стылю мадэрн. Вырашана працяглым прамавугольным зрубам, які пераходзіць у трохгранную апсідку. З франтальнага боку далучаны вузкі квадратны ў плане прытвор, за якім над галоўным фасадам узвышаецца чатырохгранная шатровая званіца, завершаная макаўкай на гранёным барабане. Такое ж завяршэнне мае апсідка. Гарызантальна ашаляваныя сцены прарэзаны вузкімі прамавугольнымі аконнымі праёмамі ў фігурных розных ліштках. У дэкоры фасадаў выкарыстаны вуглавыя лапаткі трохвугольныя сандрыкі. Фрызны геаметрычнага арнаментальнага малюнку.

У малітоўную залу выступаюць хоры на 2 слупах, пад якімі перагародкамі вылучаны бакавыя памяшканні лесвіцы і прасвірні. Апсідка вылучана

драўляным іканастасам. У 18 стагоддзі пры храме дзейнічала царкоўна-прыхадская школа, хоць у весцы налічвалася не больш за 50 дамоў.

БІБЛІАГРАФІЯ

1. Праваслаўныя храмы Беларусі: энцыклапедычны даведнік / А. М. Кулагін; [рэдакцыйны савет: Г. П. Пашкоў, Л. В. Календа]. — Мінск: Бел. Энцыкл., 2007. — С. 251.
2. Памяць : Гіст. — дак. хроніка Карэліцкага раёна. — Мн. : Ураджай, 2000. — С. 554.
3. Януш, О. Река, наполненная жизнью / Оксана Януш. — Польша. — 2019. — 5 чэрвеня. — С. 4.

Свята — Уваскрасенская царква **(в. Вялікая Слабада)**

Пабудавана ў 1863 г. з бутавага каменню і цэглы. 1 мая 1929 года перададзена ў валоданне каталіцкаму парафіянаму савету Антоній Паўловіч. Вырашана ў традыцыях народнага храмабудоўніцтва.

Прамавугольны зруб пад 2-схільным дахам, завершаны цыбулепадобным купалам на гранёным барабане. Да фасада з боку алтарнага завочка над Якім надбудавана 4-гранная шатровая званіца з макаўкай і трыма навушнікамі. З боку алтарнага завочка далучана апсіда з бакавымі рызніцамі, завершаная макаўкай. Гарызантальна ашаляваныя сцены прарэзаны прамавугольнымі са скошанымі вугламі аконнымі праёмамі. Уваход накрыты 2-схільным казырком.

БІБЛІЯГРАФІЯ

1. Жэбрак, П. Святая справа — збудаваць храм : асвятчэнне храма / Пётр Жэбрак. — Палымя. — 2003. — 11 кастр. — С. 4.
2. Збор помнікаў гісторыі і культуры Беларусі. Гродзенская вобласць / Рэд. Кал. : С. В. Марцэлеў і інш. — Мн. : БелСЭ, 1986. — С. 210.
3. Памяць : Гіст. — дак. хроніка Карэліцкага раёна. — Мн. : Ураджай, 2000. — С. 556.
4. Праваслаўныя храмы Беларусі: энцыклапедычны даведнік / А. М. Кулагін; [рэдакцыйны савет: Г. П. Пашкоў, Л. В. Календа]. — Мінск: Бел. Энцыкл., 2007. — С. 475.

ХРАМ СВЯТОГО АРХАНГЕЛА МІХАІЛА (в. Цырын)

Храм святого Архангела Міхаіла ў в. Цырын. Па захаваным сведкам царква ў в. Цырын была спалена партызанамі ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

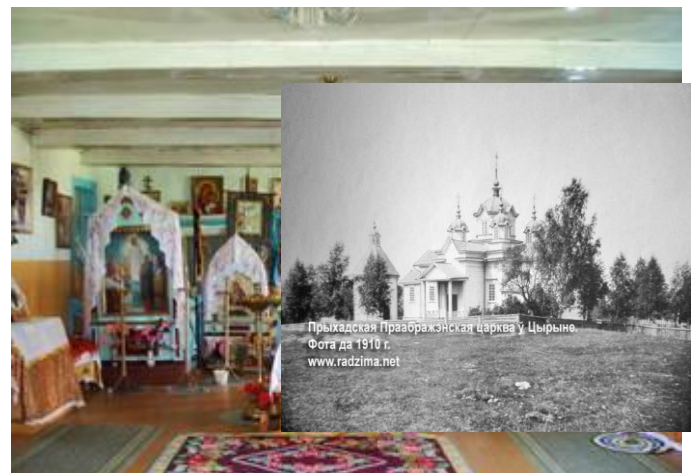
Цяперашні храм пабудаваны ў 1991 годзе ў выглядзе краста на месцы старой царквы. Храм драўляны, абкладзены цэглаю.

БІБЛІЯГРАФІЯ

1. Памяць : Гіст. — дак. хроніка Карэліцкага раёна. — Мн. : Ураджай, 2000. — С. 555.
2. Рудзiк, А. Срэбрам купалы зазіхацелі : цырымонія асвятчэння царквы / А. Рудзiк. — Польша (Карэліцкі раён). — 1990. — 21 ліпеня. — С. 5.
3. Януш, О. На берегах Сервечи зарождается история / Оксана Януш. — Польша. — 2019. — 12 студзеня. — С. 4.

Царква ў гонар Узнясення Гасподняга **(в. Лукі)**

Прыкладская Праабражэнская царква ў Цырыне.
Фота да 1910 г.
www.radzima.net

Знаходзіцца на могілках. Пабудавана ў 1898 г. з дрэва. Помнік народнага дойлідства. Вырашана прамавугольным у плане зрубам пад 2 – схільным дахам, завершаным над трапецападобным франтонам 8 – гранным барабанам з цыбулепадобнай галоўкай, над алтарнай часткай — макаўкай. Гарызантальна ашалаваныя фасады прарэзаны прамавугольнымі аконнымі праёмамі з аканіцамі.

БІБЛІАГРАФІЯ

1. Памяць : Гіст. — дак. хроніка Карэліцкага раёна. — Мн. : Ураджай, 2000. — С. 557.
2. Праваслаўныя храмы Беларусі: энцыклапедычны даведнік / А. М. Кулагін; [рэдакцыйны савет: Г. П. Пашкоў, Л. В. Календа]. — Мінск: Бел. Энцыкл., 2007. — С. 229—230.

Свята – Ганнінская царква (в. Загор’е)

На могілках (не захавалася). Пабудавана ў 1861 г. Была Пакроўскай царквы в. Турэц. У 1891 г. пабудавана драўля царкоўна – прыходская школа. Твор народна – этнагройлідства. Царква была вырашана прамавугольным зрубам пад гонтавым дахам з адной макаўкай пасярэдзіне вільчыка. Абшытыя цёсам фасады члянiліся 6 вокнамі і ўваходнымi дзвярыма. Унутры было пабелена.

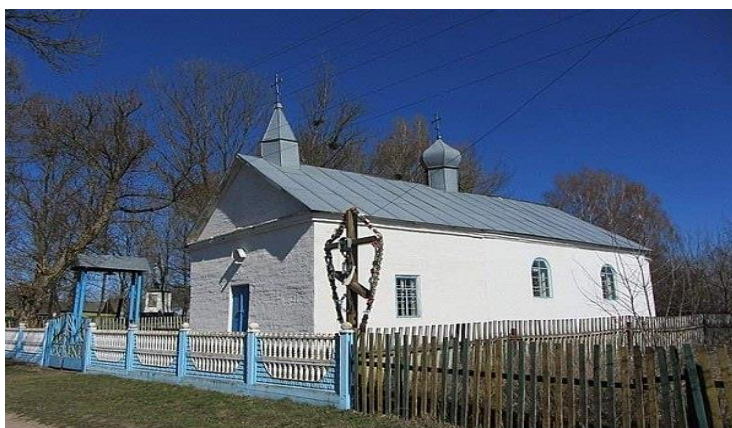

БІБЛІАГРАФІЯ

1. Ленская, А. Малой родине. С любовью : церкви – 150 лет. — Гродненская правда. — 2011. 10 сентября. — С. 5.
2. Памяць : Гіст. – дак. хроніка Карэліцкага раёна. — Мн. : Ураджай, 2000. — С. 556.
3. Ламан, Н. Храму святой праведной Анны в д. Загорье – 150 лет / Николай Ламан. — Польша (Кореличский район). — 2011. — 1 августа. — С. 3.
4. Праваслаўныя храмы Беларусі: энцыклапедычны даведнік / А. М. Кулагін; [рэдакцыйны савет: Г. П. Пашкоў, Л. В. Календа]. — Мінск: Бел. Энцыкл., 2007. — С. 171.
5. Улазаў, П. У справах людзей — наша памяць : пра 150- гадовы юбілей храма Святой Ганны ў в. Загор’е / Пётр Улазаў. — Польша (Карэліцкі раён). — 2011. — 20 жніўня. — С. 11.

Царква ў гонар Пакрова Прасвятой Багародзіцы (в. Сімакава)

У цэнтры вёскі. Пабудавана ў 1868 г. з цэглы. Вырашана прамавугольным у плане аб'ёмам пад 2- схільным дахам, завершаным па цэнтры цыбулепадобнай галоўкай на барабане, над фасадам — шасціграннай шатровай вежачкай. Да алтарнага фасада прыбудавана палукруглая апсіда пад канічным пакрыццём. Фасады расчлянёны арачнымі аконнымі праёмамі.

БІБЛІАГРАФІЯ

1. Памяць : Гіст. — дак. хроніка Карэліцкага раёна. — Мн. : Ураджай, 2000. — С. 552.
2. Праваслаўныя храмы Беларусі: энцыклапедычны даведнік / А. М. Кулагін; [рэдакцыйны савет: Г. П. Пашкоў, Л. В. Календа]. — Мінск: Бел. Энцыкл., 2007. — С. 363—364.

Царква ў гонар святога велікамучаніка Георгія Перамоганосца (в. **Заполле**)

На могілках. Пабудавана ў 1837(63) г. з дрэва, прыпісаная да Петра-Паўлаўскай царквы ў Карэлічах. У 1903 г. пабудавана драўляная царкоўнапрыходская школа.

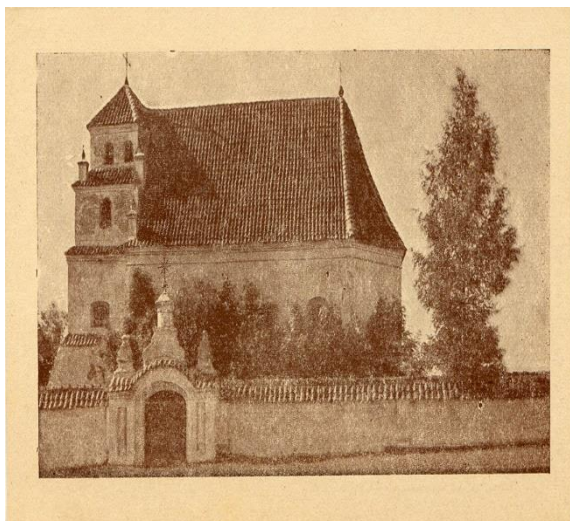
Помнік народнага дойлідства. Да квадратнага ў плане зруба далучана 5-гранная апсіда і невялікі прытвор з 2-слуповым стылізаваным порцікам на франтальнай сцяне. Агульны 2-схільны дах пры дапамозе трохвугольных застрэшкаў пераходзіць у вальмавы над апсідай. Вільчык даху па цэнтры завершаны невялікім 4-гранным барабанам з шатровым пакрыццём. Ашаляваныя бакавыя фасады і грані апсіды прарэзаны лучковымі аконнымі праёмамі і расчлянёны брусамі-сцяжкамі ў прасценках. Прытвор адкрыты ў малітоўную залу шырокай лучковай аркай.

БІБЛІАГРАФІЯ

1. Памяць : Гіст. — дак. хроніка Карэліцкага раёна. — Мн. : Ураджай, 2000. — С. 554.
2. Праваслаўныя храмы Беларусі: энцыклапедычны даведнік / А. М. Кулагін; [рэдакцыйны савет: Г. П. Пашкоў, Л. В. Календа]. — Мінск: Бел. Энцыкл., 2007. — С. 172.

Асташынскі кальвінскі збор (в. Асташын)

Кальвінскі храм, які існаваў у 16 — 1-й палове 20 ст. ў вёсцы Асташын (цяпер Карэліцкі раён Гродзенскай вобласці).

Пабудаваны ў канцы XVI ст. у гатычна-рэнесансавым стылі на сродкі Яна Швыкоўскага. Храм нязначна пашкоджаны ў Другую сусветную вайну і канчаткова разбураны мясцовымі ўладамі ў 1950-я гг.

Збор быў пабудаваны на невялікім пагорку і ўзвышаўся над ваколіцай маналітнай мураванай глыбай.

Храм па памерах храм (8,5x12 м) уяўляў сабой мураванае 1-нефавае збудаванне, якое ў плане мела форму выцягнутага прамавугольніка, завершанага гранёнай апсідай. Тоўстыя, да 2 метраў таўшчыні, сцены былі прарэзаны 7 вокнамі. Да галоўнага паўднёвага фасада прымыкала чатырох'ярусная вежа памерамі 5,9x7,1 м з масіўнымі контрфорсамі, завершаная 4-схільным шатром. 1-ы ярус па шырыні адпавядаў памерам асноўнага аб'ёму. З кожным ярусам памеры памяншаліся, што надавала кампазіцыі дынамізм. Унутраную прастору перакрывала паўцыркульнае скляпенне з распалубкамі.

Збор акружала агароджа 2-метровай таўшчыні, якая ўтварала прамавугольнік памерамі 37x30 м.

БІБЛІЯГРАФІЯ

1. Беларуская энцыклапедыя: У 18 т. Т. 2: Аршыца — Беларусцы / Рэдкал.: Г. П. Пашкоў і інш. — Мн.: БелЭн., 1996. — С. 480.
2. Габрусь Т. В. Мураваныя харалы: Сакральная архітэктура беларускага барока / Т. В. Габрусь. — Мн.: Ураджай, 2001. — С. 287.
3. Габрусь Т. В.. «Саборы помняць усё. Готыка і рэнесанс у сакральным дойлідстве Беларусі» (фота У. А. Багданава і з асабістага архіва Т. В. Габрусь). Мінск, «Беларусь», 2007. — С. 167.
4. Культура Беларусі : энцыклапедыя. Т. 1 / рэдкал. : Т. У. Бялова і інш. — Мн. : Бел. Энцыкл. імя П. Броўкі, 2010. — С. 295.
5. М. А. Ткачоў. Замкі Беларусі: (XIII—XVII ст.); [пад рэд. Ф. В. Барысевіча]; Беларускае добраахвотнае таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры. — Мн.: Палымя, 1977. — С. 82.

Свята ~~Успенская царква~~ (в. Любанічы)

Храм быў пабудаваны ў 1840 годзе і першапачаткова асвячоны ў гонар святых апосталаў Пятра і Паўла. У 1896 годзе быў перабудаваны і асвячоны ў гонар Успення Прасвятой Багародзіцы.

На заходняй ускраіне вёскі. Пабудавана ў 1914 г. з дрэва на месцы храма, адзначанага ў 1838 г.

Помнік народнага дойлідства. Прамавугольны зруб накрыты пакатым 4-схільным дахам, завершаным цыбулепадобным купалам на чацверыковым барабане. Нізкая 5-гранная апсіда пад асобным вальмавым дахам. Уваход вырашаны 2-слуповым ганкам з трохвугольным франтонам 2-схільнага пакрыцця. Плоскасныя вертыкальны ашаляваныя фасады прарэзаны арачнымі аконнымі праёмамі. Малітоўная зала 6 слупамі падзелена на 3 нефы.

БІБЛІЯГРАФІЯ

1. Збор помнікаў гісторыі і культуры Беларусі. Гродзенская вобласць / Рэд. Кал. : С. В. Марцэлеў і інш. — Мн. : БелСЭ, 1986. — С. 807.
2. Памяць : гіст. — дак. хроніка Карэліцкага раёна. — Мн. : Ураджай, 2000. — С. 554.
3. Праваслаўныя храмы Беларусі: энцыклапедычны даведнік / А. М. Кулагін; [рэдакцыйны савет: Г. П. Пашкоў, Л. В. Календа]. — Мінск: Беларуская Энцыклапедыя, 2007. — С. 232.

Царква ў гонар Уз'езжанія Крыжа Гасподняга (в. Сіняўская Слабада)

Пабудавана ў 1862 г. з дрэва, была прыпісана да Ярэміцкай Ушэсцеўскай царквы. У 1892 г. пабудавана драўляная царкоўнапрыходская школа. Твор народнага дойлідства. Была вырашана прамавугольным зрубам на падмурку, ашалавана і накрыта саламянай страхой.

БІБЛІАГРАФІЯ

1. Памяць : гіст. — дак. хроніка Карэліцкага раёна. — Мн. : Ураджай, 2000. — С. 556.
2. Праваслаўныя храмы Беларусі: энцыклапедычны даведнік / А. М. Кулагін; [рэдакцыйны савет: Г. П. Пашкоў, Л. В. Календа]. — Мінск: Беларус. Энцыкл., 2007. — С. 579.

Царква ў імя свяціцеля Мікалая Цудатворца (в. Крышылоўшчына)

Пабудавана ў 1995 г. Прыпісаная да Узнясенскай царквы в. Лукі.

БІБЛІЯГРАФІЯ

1. Праваслаўныя храмы Беларусі: энцыклапедычны даведнік / А. М. Кулагін; [рэдакцыйны савет: Г. П. Пашкоў, Л. В. Календа]. — Мінск: Беларус. Энцыкл., 2007. — С. 630.

Царква гонар Ражджаства Прасвятой Багародзіцы (в. Паланая)

Знаходзілася на могілках. Пабудавана ў канцы 19 – пач. 20 ст. з дрэва. Твор народнага дойлідства. Прамавугольны ў плане складзены з бруса зруб пераходзіў у 3 – гранную апсиду і быў накрыты 2 – схільным гонтавым дахам, які на франтальным фасадзе закрываў трохвугольны фронтон і над апсідай

пераходзіў у гранёнае вальмавае пакрыццё. Унутры перагародкай вылучаўся невялікі прытвор.

БІБЛІЯГРАФІЯ

1. Праваслаўныя храмы Беларусі: энцыклапедычны даведнік / А. М. Кулагін; [рэдакцыйны савет: Г. П. Пашкоў, Л. В. Календа]. — Мінск: Беларус. Энцыкл., 2007. — С. 559.

Свята — Міхайлаўская царква (в. Міратычы)

Пабудавана ў цэнтры в. Міратычы ў пач. 20 ст. Помнік народнага драўлянага дойлідства. З — часткавую падоўжана — восевую кампазіцыю храма складаюць прамавугольныя зрубы прытвора і малітоўнай залы, 5 — гранная апсіда. Вертыкальныя ашаляваныя аб'ёмы пры дапамозе 3 — вугольных застрэшкаў аб'яднаны агульным двухсхільным з вальмамі над апсідай дахам. Галоўны фасад завершаны 3 — вугольным франтонам, па восі прарэзаны лучковым уваходным праёмам і акном хораў над ім. Малітоўная зала 4 слупамі падзелена на 3 нефы, апсіда вылучана драўляным іканастатсам. Побач з царквой пастаўлена

драўляная 2 – ярусная шатровая званіца каркаснай канструкцыі, якая выяўлена на 2 – м адкрытым ярусе – звоне. Навешаны звон мае рысы стылю ракако.

БІБЛІАГРАФІЯ

1. Міхайлаўская царква / Збор помнікаў гісторыі і культуры Беларусі. Гродзенская вобласць / Рэд. Кал. : С. В. Марцэлеў і інш. — Мн. : БелСЭ, 1986. — С. 219.
2. Памяць : гіст. — дак. хроніка Карэліцкага раёна. — Мн. : Ураджай, 2000. — С. 555.
3. Праваслаўныя храмы Беларусі: энцыклапедычны даведнік / А. М. Кулагін; [рэдакцыйны савет: Г. П. Пашкоў, Л. В. Календа]. — Мінск: Беларус. Энцыкл., 2007. — С. 559.

Свята —Петрапаўлаўская царква

(в. Зарэчча)

На могілках, на правым беразе р. Уша. Пабудавана ў 1858 г. з драўлянага бруса, была прыпісана да Ярэміцкай Узнясенскай царквы. У 1889 г. пабудавана драўляная царкоўнапрыходская школа.

Помнік народнага дойлідства. Кампактная прамавугольная ў плане пабудова з 3-граннай апсідай, над якой 2-схільны дах (у пачатку 20 ст. быў саламяным) пераходзіць у вальмавае пакрыццё з цыбулепадобнай галоўкай на барабане. Плоскасны галоўны фасад завершаны трохвугольным франтонам і вылучаны ў цэнтры прамавугольным уваходным праёмам. Вертыкальна ашляваная фасады прарэзаны высока ўзнятымі малымі лучковымі аконнымі праёмамі.

Перад царквой асіметрычна пастаўлена цэнтральная 2-ярусная званіца, ашляваная і завершаная шатром. Верхні ярус-звон — адкрытая 4-слуповая тэраса са званамі.

БІБЛІЯГРАФІЯ

1. Памяць : гіст. — дак. хроніка Карэліцкага раёна. — Мн. : Ураджай, 2000. — С. 557.
2. Праваслаўныя храмы Беларусі: энцыклапедычны даведнік / А. М. Кулагін; [рэдакцыйны савет: Г. П. Пашкоў, Л. В. Календа]. — Мінск: Беларус. Энцыкл., 2007. — С. 174.

Касцёл святога Мікалая (г. п. Мір)

Касцёл Св. Мікалая ў Мінску — гэта помнік архітэктуры барока з рысамі рэнесансу і рэканструкцыя, у якой змешчаны элементы старадаўняга абарона-аграмаўнага комплексу. Фундаваны Мікалаем Крыштафам Радзівілам Сіротка ў 1695 — праўдападобна, паводле праекту Дж. М. Берніні.

Фундатар пажыў у касцёле пад тытулам яго апекуна — святога Мікалая. Радзівілы на працягу стагоддзяў утрымлівалі каталіцкую святыню ў Мінску да таго часу, пакуль мястэчка не ўвайшло ў склад бязбожнай савецкай імперыі.

Да 1942 г. тут служыў пробашч кс. Антоні Мацкевіч, які падчас Другой сусветнай вайны быў забіты нацыстамі.

Калісьці ў парафіі св. Мікалая налічвалася каля 5 тыс. парафіянаў, аднак цяпер іх зусім няшмат: каля 70 чалавек. Мясцовыя вернікі ўдзячныя Пану Богу за тое, што ў іх маленькай парафіі ёсць свой душпастыр.

У савецкія часы ў апаганенай камуністамі святыні знаходзіўся склад раённага спажывецкага таварыства — «РАЙПО». У выніку касцёл выглядаў як хлеб. За 10 гадоў вернікамі на чале з іх пробашчам праведзена велізарная праца. Агульным намаганнем, а таксама з дапамогаю людзей добрай волі ўдалося адрэстаўраваць алтар, сакрыстыю, абсталяваць клас для катэхізацыі дзяцей. Раней дзеці вучыліся ў прыватным доме.

Побач з касцёлам — старажытная плябанія, у сцяне якой — фундацыйны надпіс, што з’яўляецца гістарычным пацвярджаннем прыналежнасці будынка касцёлу. Аднак сёння ў ім незаконна знаходзіцца прыватнае кафэ...

Прайшло 5 гадоў з таго часу, як пачалася праца на каталіцкіх могілках, куды 70 гадоў амаль ніхто не заходзіў. Усё было ў зарасніках, помнікаў не было відаць. У гэтай цяжкай працы парафіянам дапамагаюць маладыя людзі з Мінска пад кіраўніцтвам Паўла Іваніцкага, за што мясцовыя вернікі ім вельмі ўдзячныя.

Католікі мястэчка Мір запрашаюць усіх гасцей, якія наведваюць славу палацавага комплексу, абавязкова зазірнуць і ў касцёл: дзверы старажытнай святыні заўсёды адчынены.

БІБЛІАГРАФІЯ

1. Габрусь, Т. В. Саборы помняць усё : готыка і рэнесанс у сакральным дойлідстве Беларусі / Т. В. Габрусь. — Мн. : Беларусь, 2007. — С. 105—107.
2. Габрусь, Т. В. Мураваныя харалы : сакрал. Архітэктура бел. барока / Т. В. Габрусь. — Мн. : Ураджай, 2001. — С. 77—78.
3. Мікалаеўскі касцёл / Збор помнікаў гісторыі і культуры Беларусі. Гродзенская вобласць / Рэд. кал. : С. В. марцэлеў і інш. — Мн. : БелСЭ, 1986. — С. 216.
4. Касцёл святога біскупа Мікалая / Кулагін, А. М. Каталіцкія храмы Беларусі / А. М. Кулагін ; фатограф А. Л. Дыбоўскі. — Мн. : беларус. Энцыкл. імя П. Броўкі, 2008. — С. 236.
5. Касцёл святога Мікалая // Кулагін, А. М. Каталіцкія храмы на Беларусі : энцыкл. даведнік / Маст. І. І. Бокі. — Мн. : БелЭН, 2000. — 101.
6. Мирский костёл святого Николая // Туристические регионы Беларуси ; ред. кол. Г. П. Пашков и др. — Мн. : Беларус. энцыкл. імя П. Броўкі, 2008. — С. 318.
7. Памяць : гіст. — дак. хроніка Карэліцкага раёна. — Мн. : Ураджай, 2000. — С. 558.
8. Мирский костёл святого Николая // Туристические регионы Беларуси ; ред. кол. Г. П. Пашков и др. — Мн. : Беларус. энцыкл. імя П. Броўкі, 2008. — С. 318.
9. Казловіч, М. Летні ўік — энд у Мікалаеўскім касцёле / Марына Казловіч. — Палымя. — 2019. — 13 ліпеня. — С. 5.
10. Казловіч, М. Летні ўік — энд у Мікалаеўскім касцёле / марына Казловіч. — Палымя. — 2019. — 20 ліпеня. — С. 5.

Касцёл Маці Божай Нястомнай Дапамогі
(г.п.Карэлічы)

Касцёл пабудаваны ў 1938 годзе на ўзбудаванай плошчы мястэчка на сродках маёнтка Рута і асаднікаў з наваколіц.

Пасля Другой сусветнай вайны касцёл выкарыстоўваўся як віна-гарэлачная крама. У 1991 годзе, адразу ж пачалася верасня 1992 года пад тытулам Маці Божай праводзіў архібіскуп Гданьскі Тадэвуш Гацлоўскі.

ры
каў

ісы
ам
26
ую

Касцёл уяўляе сабой падоўжана-восевую кампазіцыю, цэнтрам якой з'яўляецца кубападобны аб'ём малітоўнай залы пад чатырохсхільным дахам, завершаны васьмігранай глаўкай з паўсферычным купалам. Апсіда паніжана, прамавугольная ў плане, з дзвюма сакрысціямі. Галоўны ўваход пазначаны аб'ёмам нартэкса-хораў з чатырохкалонным порцікам дарычнага ордара. Пры гэтым порцік выглядае так, быццам гэта сапраўдная частка ранейшай святыні XIX ст., а да яе ўжо ў стылі канструктывізму далучылі новазбудаваны касцёл.

Інтэр'ер, перакрыты плоскай бетоннай столлю, упрыгожваюць галоўны тытульны алтар Маці Божай Нястомнай Дапамогі і дзве алтарныя кампазіцыі: злева — Найсвяцейшага Сэрца Пана Езуса, справа — св. Казіміра.

У Карэлічах у свята Маці Божай Нястомнай Дапамогі, галоўнай апякункі парафіі, адзначылі 25-годдзе служэння ў Беларусі Ордэна святога Паўла — першага пустэльніка (паўлінаў).

БІБЛІЯГРАФІЯ

1. Казловіч, Марына. У санктуарыі жыцця / Марына Казловіч // Польша (Карэліцкі раён). — 2019. — 23 лютага. — С. 3.
2. Памяць : гіст. дак. хроніка Карэліцкага р – на. — Мн. : Ураджай, 2000. С. 561.
3. Кулагін, А. М. Каталіцкія храмы Беларусі / А. М. Кулагін ; фатограф А. Л. Дыбоўскі. — Мн. : Беларус. Энцыкл. імя П. Броўкі, 2008. — С. 175.

*Праваслаўныя і
каталіцкія
храмы
Карэліччыны*